

תבחינים לתקצוב מוסדות המכשירים עו"ה: מכללות אקדמיות לחינוך ואוניברסיטאות, עבור הדגמים: "עמיתי אקדמיה", "קהילת אקדמיה-כיתה", "אקדמיה כיתה", לטובת חיזוק ההכשרה וההוראה, בשנה"ל תשפ"ג¹

תקנה תקציבית: 68-01-05 מרכז קרנות 200035305

1. רקע כללי

הוראה נמנית על הפרופסיות החשובות והמשפיעות ביותר על עיצוב דמותם של דורות העתיד ולפיכך הכשרתם של עובדי ההוראה חייבת להיות איכותית, רלוונטית ומשמעותית. בספרות המחקר העוסקת בהכשרת מורים ומורות עולה בשנים האחרונות ההכרה, שלהתנסות המעשית-הקלינית בהכשרה להוראה השפעה גדולה ביותר על יכולותיהן של המורות החדשות ועל מידת התמדתן במערכת החינוך.

הכרה זו מוצאת ביטוי גם במתווה ודמני וענבר (2020). "ההתנסות בהוראה", כך על-פי המתווה, "מהווה את גולת הכותרת של ההכשרה להוראה, מאחר והיא משלבת בין רכיבי לימודים מתחומי הדיסציפלינה/ות, החינוך והפדגוגיה, בין תכני הקורסים העיוניים להכשרה הקלינית בשדה". בהתאם לכך, החידוש במתווה הוא ב"הרחבה ובמתן דגש רב להכשרה הקלינית המשלבת רכיבי תיאוריה, דיסציפלינה והתנסות באקדמיה ובשדה החינוכי". היקף ההכשרה הקלינית שהוגדר הוא **לכל הפחות 18 ש"ש** בתוכניות לקראת תואר ראשון משולב תעודת הוראה במסלולים: על-יסודי, יסודי, גיל רך, רב גילאי (לרשימת יוצאים מהכלל, עיינו בעמוד 17 במתווה).

אם כן, מהאמור במתווה נובעים שני יישומים עיקריים:

א. הרחבה משמעותית של היקף ההתנסות הקלינית

ב. גיבוש מדיניות סדורה של חיבורים בין תכנים עיוניים לבין הכשרה בשדה בהתאם לחזון

ולתרבות המוסד.

2. מטרות תוכנית אקדמיה-כיתה

המטרה המרכזית:

העמקת השותפות בין המוסדות האקדמיים להכשרת מורים לבין מוסדות החינוך (בתי"ס וגני ילדים), באופן שייקדם את האיכות של תהליכי ההכשרה, הקליטה, הלמידה וההוראה.

מטרות משנה:

1. טיוב הכשרת פרחי ההוראה באמצעות הרחבת ההתנסות הקלינית בשדה והעמקתה.
2. העמקת הקשר בין הפרקטיקה לבין התיאוריה במהלך ההכשרה להוראה.
3. עידוד חדשנות בהוראה ובלמידה באמצעות פיתוח מקצועי מתמשך של המורות והגננות המכשירות.
4. צמצום נשירת מורות וגננות בשנים הראשונות לעבודתן ועידודן להתמיד בהוראה.
5. פיתוח מגוון מסלולי קריירה בהוראה ובחינוך, למימוש היכולות של סגלי ההוראה.
6. ביסוס שותפות בין מוסדות אקדמיים לבין מערכת החינוך על כלל יעדיה ומסגרותיה.
7. פיתוח רצף פדגוגי בין מוסדות אקדמיים להכשרת מורים לבין בתי ספר וגני ילדים.

¹ המסמך ברובו מנוסח בלשון נקבה אך הוא פונה לכל המגדרים

8. מיצוב מעמד ההוראה כעיסוק פרקטי-רפלקטיבי, המחייב למידה מתמשכת לאורך הקריירה.

3. תנאי סף להשתתפות בתוכנית

1. המוסד המכשיר הוא מכללה אקדמית לחינוך או אוניברסיטה המקיימת תוכנית להכשרת עו"ם באישור המועצה להשכלה גבוהה (המל"ג).
2. הסטודנטיות העתידות להשתלב בתוכנית יוכשרו בכל דגם בהתאם לתבחינים המפורטים כדלקמן.
3. הסטודנטיות עבורן ניתן לבקש את התוכנית לומדות בשנים ב או ג ובהיקף של לפחות 80% מהתוכנית המלאה בשנת הלימודים.
4. כדי להשתתף בתוכנית אקדמיה-כיתה, המספר המינימלי של סטודנטיות מהמוסד המכשיר שייקחו חלק בתוכנית, בסך כל הדגמים המוצעים, יהיה 10.
5. מוסד מכשיר שייקח חלק באחד הדגמים מתחייב להקים בשיתוף המחוז צוות היגוי ותמיכה. צוות ההיגוי יתכנס לפחות שלוש פעמים בשנה. הצוות יכלול: מפקחות ובעלי תפקידים מהמחוז ומהמטה, ממונה על ההתנסות מהמוסד המכשיר, מובילות אקדמיות (מדריכות פדגוגיות), ונציגי מרכזי פסג"ה. מטרות צוות ההיגוי יהיו: א. התבוננות על התנהלות תוכנית אקדמיה-כיתה במהלך השנה לצורך סיוע בדיוק יישום התוכנית בביה"ס ובסיוע הקשור בה. ב. הידוק שותפויות בין ביה"ס, המוסד האקדמי והמחוז באמצעות שיח משותף/ביקור בביה"ס במהלך השנה. ג. שיתוף בחוויות והצגת עדויות לעשייה המתבצעת ברמה הכיתתית, השכבתית, הבית ספרית והקהילתית.
6. המוסד המכשיר קיבל את אישור מנהל המחוז, או מי מטעמו, לשיבוץ הסטודנטיות בבתי הספר.
7. המוסד המכשיר מתחייב לקיים פיתוח מקצועי בהיקף של 30 ש"ש העוסק בתהליך חניכה והכשרה לכל המורות המכשירות שטרם עברו קורס הכשרה-חונכות. להרחבה על הפיתוח המקצועי, ראו פרק 6 כדלהלן.
8. יום למידה של התנסות בהוראה בכל אחד מהדגמים פירושו לפחות 6 שעות אקדמיות במוסד החינוכי.
9. בעלי תפקידים במוסד המכשיר:

- **ממונה על ההתנסות בהוראה:** המוסד ימנה ממונה שהיקף משרתה לא יפחת מ 12 ש"ש. הממונה אחראית על יישום תוכנית ההכשרה הקלינית במוסד האקדמי. מתוקף כך היא תתכנן את ההכשרה הקלינית, ותקבע ביחד עם בעלי תפקידים אחרים במוסד המכשיר, את דגמי ההתנסות שיופעלו על-ידי המוסד המכשיר. היא תבחר את בתי הספר והגנים להתנסות, ותפעל לשיבוץ מיטבי של הסטודנטיות בהם וחיבורם למורות ולגנות מכשירות באותם מוסדות חינוך. באחריותה להקים את צוות ההיגוי כאמור בסעיף 5 לעיל ולעמוד בקשר ובתיאום עם מחוזות המשרד. לממונה אחריות על הפיתוח המקצועי של המורות/הגנות המכשירות בתכנים העוסקים במיומנויות ההדרכה וההכשרה שלהן, ובנוסף לכך היא תוביל מהלכים של הכשרת המובילות האקדמיות הפדגוגיות (המדריכות הפדגוגיות) והתפתחותן המקצועית. הממונה מופקדת על הגשת דוח ביניים ודוח סיכום שנתי למשרד החינוך והיא תעמוד בקשר שוטף עם האגף להכשרה אקדמית במשרד החינוך

ועם מו"פ התנסות בהוראה במכון מופ"ת. כחלק מכך היא גם תיקח חלק פעיל במפגשים שהם יקיימו במהלך השנה.

- **מובילות אקדמיות פדגוגיות (מדריכות פדגוגיות):** למובילה האקדמית תפקיד מרכזי בהכשרה הקלינית של הסטודנטיות וטיב ההתנסות תלוי בה במידה רבה. המובילה האקדמית מלווה ומנחה באורח שוטף את הסטודנטיות מבחינה מקצועית ובין אישית. צופה בהם, נותנת להם משוב, תורמת לעיצוב זהותם המקצועית, ונותנת מענה לקשיים אישיים, מעודדת יזמות ומעורבות בחיי בית הספר/הגן וכד'. הנחיית הסטודנטיות פרטנית וקבוצתית. נוסף על כך, למובילה האקדמית אחריות על המורות/הגננות המכשירות. היא שותפה בבחירה שלהן והיא אחראית, בשיתוף עם הממונה על ההתנסות בהוראה במוסד האקדמי, על הכשרתן ועל התפתחותן המקצועית. המובילה האקדמית אמונה על הקמת קהילות אקדמיה-כיתה (בדגם קהילות אקדמיה-כיתה) ועל הובלה שלהן בשיתוף דמות מתוך המוסד החינוכי. למען הסר ספק, אי אפשר למלא תפקיד של מובילה אקדמית ומורה/גננת מכשירה של אותה הסטודנטית בעת ובעונה אחת.
- **אחראית מינהלית:** הממונה על ההתנסות תמנה מטעמה אחראית על הליווי והתפעול המינהלי של התוכנית. האחראית תזין נתונים לממשק דיגיטלי (CRM), המוגן בשם משתמש וסיסמה לכל מוסד מכשיר. הנתונים יכללו פרטים אודות ההכשרה של הסטודנטיות המשתתפות בדגמים השונים ותסייע באיסוף הנתונים לדוחות הביצוע בשלב הביניים ובסיום השנה.

10. בעלי תפקידים במוסד החינוכי:

- **מורות/גננות מכשירות:** המורות והגננות המכשירות שייבחרו יהיו בעלות ותק של 4 שנים בהוראה לפחות. בחירת המורות/הגננות תעשה על ידי המוסד החינוכי בשיתוף המובילה האקדמית. לא די שהמורה/הגננת תהיה מעולה בתחום ההוראה, עליה להיות גם בעלת כישורי חניכה והדרכה. למען הסר ספק, אי אפשר למלא תפקיד של מורה/גננת מכשירה של סטודנטית ומובילה אקדמית של אותה הסטודנטית בעת ובעונה אחת.
- **מקשרת מטעם המוסד החינוכי:** המקשרת מטעם המוסד החינוכי היא אשת הקשר עם המכללה לכל דבר ועניין הנוגע להתנסות הסטודנטיות. היא אמונה על מערך ההתנסות הבית ספרי לאורך השנה, על השיבוצים בהתאם למערכת השעות, תיאומים (ימי עיון, השתלמויות, ימי הערכות) וכד'. המקשרת נותנת מענה ארגוני ואישי למורות המכשירות ולסטודנטיות.

4. אוכלוסיית יעד של כלל הדגמים

- כלל הדגמים מיועדים לסטודנטיות המתכשרות להוראה, המשתייכות לאחת מהקבוצות הבאות:
1. סטודנטיות באוניברסיטאות הלומדות לקראת קבלת תעודת הוראה, בשנת הלימודים בה מתקיימת ההתנסות המעשית.
  2. סטודנטיות סדירות במכללות האקדמיות לחינוך הלומדות בשנים א, ב או ג.
  3. סטודנטיות בעלות תואר אקדמי הלומדות במכללות האקדמיות לחינוך לקראת קבלת תעודת הוראה, בשנת ההתנסות המעשית (ניתן גם בשנה הראשונה).

4. סטודנטיות בעלות תואר אקדמי המתכשרות להוראה בתוכנית M.Teach, בשנה הראשונה ללימודיהן, ובתנאי שעמדו בתנאי הקבלה ללימודים בתוכנית ה-M.Teach.
5. על מנת לשלב סטודנטיות מהחוגים לחינוך מיוחד, על המוסד המכשיר להציג את אופן שילובן בבתי הספר ובגנים, בהתייחסות לשאר הגורמים הפועלים באותו מרחב (סייעות, בנות שירות, ש"שים ועוד).

5. הדגמים המוצעים

בשנת תשפ"ג יופעלו במוסדות ההכשרה להוראה שלושה דגמים עיקריים של התנסות בהוראה, שמסודרים באופן היררכי מבחינת רוחב היריעה של פעילותם (מהצר ביותר ועד המקיף ביותר): דגם 1 – "אקדמיה-כיתה"; דגם 2: "קהילת אקדמיה-כיתה"; דגם 3: "עמיתי אקדמיה" (פיילוט). הדגמים הם תוספתיים, במובן זה שכל דגם מכיל בתוכו את אלה הקודמים לו. דגם 2 מכיל את דגם 1, ודגם 3 מכיל את הדגמים 1 ו-2 (להמחשה ראו איור 1).

שלושת הדגמים פותחו על רקע ההבנה, שהכרחי שתהליך הכשרת המורות והגננות יהיה קשוב ורלבנטי לצורכי המציאות החינוכית ויעמיק את מעורבותם של מוסדות ההכשרה במתן מענה ליעדי מערכת החינוך. כל אלה, תוך שיתוף עם מנהלי מוסדות החינוך, מפקחים במחוזות, גורמים ברשויות המקומיות ובמרכזי הפסג"ה.

איור 1: דגמי אקדמיה-כיתה

להלן תיאור הדגשים והתבחינים עבור שלושת הדגמים:

א. דגם "אקדמיה-כיתה"

דגם "אקדמיה-כיתה" הוא הדגם המוכר משנים עברו. לפי דגם זה תתקיים התנסות מורחבת בשנה השנייה ו/או השלישית ללימודים, שבמסגרתה הסטודנטיות ישובצו להתנסות בכיתות במשך יומיים בשבוע בנוסף ל-60 שעות גמישות (בחינוך העל יסודי אפשר לבצע את היקף השעות ביומיים בלבד). ההתנסות בפורמט זה מאפשרת כניסה הדרגתית ומבוקרת למערכת החינוך ושותפות בעשייה החינוכית בבתי הספר ובגנים כבר במהלך ההכשרה להוראה. במסגרת יישום דגם זה, המורות והגננות המכשירות בבית הספר יזכו לפיתוח מקצועי מטעם המוסד המכשיר. כמו כן, במערכת השבועית יוקצה זמן קבוע שבו יערך מפגש של הסטודנטית עם המורה המכשירה לצורך תכנון ורפלקציה.

ביישום דגם "אקדמיה-כיתה", חייבים להתקיים התבחינים הבאים :

1. כאמור, הסטודנטיות משובצות כמורות/גננות נוספות במהלך יומיים + 60 שעות גמישות באותו מוסד חינוכי. (בעל יסודי, אם הסטודנטיות נוכחות ביום לימודים ארוך, אפשר למלא את מכסת השעות ביומיים בלבד). השנה לא תאושר האפשרות של יום התנסות אחד בלבד + 90 שעות גמישות.
2. התשלום למורה/גננת מכשירה הוא כנגד התחייבות להקדשת שעה שבועית לעבודת הנחייה מסודרת עם הסטודנטיות אותן היא חונכת, במשך השבוע, כולל קיום תהליך של תמיכה מקצועית ומשוב במהלך השנה ומשוב מסכם בסוף כל סמסטר.
3. המורות/הגננות בשנתן הראשונה/השנייה בתפקידן זה מחויבות להשתתף בפיתוח מקצועי שעוסק בהיבטים הנוגעים בהכשרת סטודנטים (ראו סעיף "מעגלי למידה" בפרק 6 להלן). ניתן להשתתף בפילוט במסגרת קורס "מורים מכשירים-חונכים" כדי להעמיק את מיומנות החניכה.
4. המקשרת הבית ספרית תקדיש שעה שבועית לטובת פגישות עם כלל הסטודנטים או פגישות אישיות.
5. יוגשו דוח ביניים ודוח סיום שנה שיכללו נתונים (CRM), כמו גם סיכום אינטגרטיבי על התנהלות התוכנית. הסיכום יכלול תיאור של אתגרים שעלו, הזדמנויות, תובנות חדשות ורעיונות מעניינים שנלמדו על-ידי המובילות האקדמיות שמלוות את ההתנסות.

* בדגם "אקדמיה-כיתה" אין דרישה למספר מינימלי של סטודנטיות בבית ספר נתון.

וריאציה חדשה של דגם "אקדמיה-כיתה"

1. אקדמיה-כיתה בצירוף קורסי תפ"ר (תיאוריה-פרקטיקה). קורס תפ"ר הוא קורס תיאורטי במקורו (פדגוגי או דיסציפלינרי) שיהיה בו, לאחר שייבנה מחדש, חיבור בין התיאוריה למעשה.

רכיבי קורס התפ"ר הם :

- רכיב תיאורטי שכולל מפגשי למידה עם המרצה (סינכרוניים או א-סינכרוניים).
- רכיב התנסותי שישמש לתרגול ולביצוע מטלות יישומיות בזיקה לקורס על-פי הנחיית המרצה. ההתנסויות יהיו באחריות המרצה מהמוסד המכשיר ובלייווי שלו, והן לא בהכרח יתרחשו בכיתה של מורה המכשירה. המרצה יידרש, כחלק מכך, לבקר בכל שבוע במוסד חינוכי אחר בו מתנסות חלק מהסטודנטיות בקורס.

שילוב קורסי תפ"ר בתוך מודל אקדמיה כיתה אפשרי באמצעות קיום יום התנסות מלא במתכונת הרגילה של אקדמיה-כיתה ויום התנסות מלא נוסף שיכלול התנסויות שיינתנו במסגרת קורסי התפ"ר. לפירוט עקרונות לפיתוח קורסי תפ"ר, ראו נספח 1 למסמך זה.

ביישום דגם "אקדמיה-כיתה" בצירוף קורסי תפ"ר, חייבים להתקיים התבחינים הבאים :

1. יש לציין במסגרת המענה לקול הקורא את שמות הקורסים ואת השינוי המוצע בהם, על פי הקריטריונים לקורסי תפ"ר והעקרונות המתוארים בנספח 1 למסמך זה.
2. הסטודנטיות משובצות כמורות/גננות נוספות במהלך יומיים + 60 שעות גמישות באותו מוסד חינוכי (בחינוך העל יסודי, אם הסטודנטיות נוכחות ביום לימודים ארוך, אפשר למלא את מכסת השעות ביומיים בלבד).
3. התשלום למורה/גננת מכשירה הוא כנגד התחייבות להקדשת שעה שבועית לעבודת הנחייה ממוסדת עם הסטודנטיות אותן היא חונכת, במשך השבוע, כולל קיום תהליך מקצועי של תמיכה מקצועית ומשוב במהלך השנה ומשוב מסכם בסוף כל סמסטר.
4. המורות/הגננות המכשירות בשנתן הראשונה/השנייה בתפקידן זה מחויבות להשתתף בפיתוח מקצועי שרלוונטי לתפקידן כמכשירות (ראו סעיף "מעגלי למידה" בפרק 6 להלן). ניתן להשתתף בפילוט במסגרת קורס "מורים מכשירים-חונכים" כדי להעמיק את מיומנות החניכה.
5. לפחות 80% מהקורס יתקיימו בתוך המוסד החינוכי, באמצעות התנסות (לא הוראה פרונטלית של הקורס).
6. המרצים מחויבים לבקר במוסדות החינוכיים בו פועלות סטודנטיות מהקורס בחלק ההתנסותי של הקורס.
7. המובילות האקדמיות מנחות את הסטודנטיות והמורות המכשירות ופועלות במשותף עם המרצים לתיאום והפעלת קורסי התפ"ר במוסדות החינוך.
8. יוגשו דוח ביניים ודוח סיום שנה שיכללו נתונים (CRM), כמו גם סיכום אינטגרטיבי על התנהלות התוכנית. הסיכום יכלול תיאור של אתגרים שעלו, הזדמנויות, תובנות חדשות ורעיונות מעניינים שנלמדו על-ידי המובילות האקדמיות שמלוות את ההתנסות.

2. מתוך כוונה להתחיל לשלב התנסות בהוראה כבר בשנה הראשונה של ההכשרה, קיימת האפשרות לצרף סטודנטים שנה א' בלבד ליום אחד של התנסות מלאה במוסדות החינוך במהלך סמסטר ב' במסגרת קורסי תפ"ר. מתוך התבחינים לעיל, חייבים להתקיים סעיפים 1,5,6,7,8. רכיבי התקצוב של יום ההתנסות בשנה א' בסמסטר ב' יהיו: 'תגבור הוראה בשדה' ו'תגבור הדרכה פדגוגית' בהתאמה לתבחינים של טבלת התקצוב בדגם אקדמיה כיתה בצירוף קורסי תפ"ר.

ב. דגם "קהילת אקדמיה-כיתה"

בדגם זה תתמקד הפעילות, נוסף על ההתנסות בכיתות, בבניית קהילה שתכלול את הסטודנטיות והמורות/הגננות המכשירות בהובלת המובילה האקדמית מהמוסד המכשיר ודמות מתוך בית הספר (מקשרת בית-ספרית, מורה מכשירה או אחרת). מטרת הקהילה היא כפולה: להעמיק ולהעשיר את תהליך ההתפתחות ופיתוח הזהות המקצועית של הסטודנטיות, ובד בבד לשפר את מומחיות ההכשרה של המורות/הגננות המכשירות כמי שעוסקות בהכשרת מורים. הקהילה תעסוק בסוגיות שיעלו מתוך ההתנסות של הסטודנטיות, דילמות, שאלות, התלבטויות, קשיים ואתגרים שהקהילה תחשוב שהם רלוונטיים לכל חבריה. הקהילה תשמש מקום מקצועי ותומך להיווצרות של הסטודנטיות, ללימוד של ידע הרלוונטי לסוגיה שנבחרה ולחשיפה לנקודות מבט שונות.

ביישום דגם "קהילת אקדמיה-כיתה" יתקיימו התבחינים של דגם של "אקדמיה-כיתה" ובנוסף התבחינים הבאים:

1. למפגשי הקהילה תוקצה שעה שבועית, או שיוקצו שעתיים אחת לשבועיים, במועד קבוע בסיום יום הלימודים במוסד החינוכי (סך הכול: 30 שעות). המפגשים יתקיימו במתכונת פנים-אל-פנים בהיקף שלא יפחת מ-70% מהמקרים. מפגשי הקהילה הם בתוספת לשעתיים שמוקצות לחניכה האישי (ראו דגם "אקדמיה-כיתה").
2. מינימום 5 סטודנטים בכל בית ספר.
3. קהילות "אקדמיה-כיתה" יהוו את המסגרת לפיתוח המקצועי של המורות/הגננות המכשירות.
4. קהילות "אקדמיה-כיתה" בגנים יתקיימו לפי מודל מותאם, ויהוו את המסגרת לפיתוח המקצועי של הגננות.
5. קהילה לא תכלול פחות מ-8 משתתפות (סטודנטיות ומורות מכשירות יחד) ולא יותר מ-18. כמו כן, סטודנטית תשתתף בקהילה רק בתנאי שהמורה/הגננת המכשירה שלה משתתפת אף הן.
6. יוגשו דוח ביניים ודוח סיום שנה שיכללו נתונים ומידע על הקהילות, כמו גם סיכום אינטגרטיבי על התנהלות הקהילות ותכנים שבהן עסקו. הסיכום יכלול תיאור של אתגרים שעלו, הזדמנויות, תובנות חדשות ורעיונות מעניינים שנלמדו על-ידי המובילות האקדמיות כתוצאה מהובלת הקהילות.

11. דגם ייחודי: כל מוסד מכשיר רשאי להגיש בקשה במענה לקול הקורא להכיר בדגם ייחודי כזכאי לתקצוב זהה לדגמים "אקדמיה כיתה" או "קהילת אקדמיה-כיתה". דגם ייחשב לייחודי רק אם הוא יכול שינוי מהותי ועקרוני בדרך ההתנסות, ולא יסתכם בשכלול תפעולי-לוגיסטי ביישום הדגמים הקיימים. בהגשה לאישור יש לפרט את הייחודיות ההתנסותית (רציונל פדגוגי וסדירות מתוכננת) בדגם הייחודי, ולפרט את רכיבי התקצוב בהתאמה מלאה עם הרכיבים המוצגים בטבלה של הדגמים "אקדמיה כיתה" או "קהילות אקדמיה-כיתה".

ג. דגם "עמיתי אקדמיה"

הדגם מוצע, זו השנה השנייה, כדגם "פיילוט" שיתקיים בהיקפים מצומצמים והוא מיועד רק לסטודנטיות בשנה ג. העיקרון המוביל של הדגם הוא העברת מרכז הכובד של ההכשרה מהמוסד המכשיר לבתי ספר שהוגדרו "עמיתי אקדמיה" (בתי ספר מורשי התנסות). הדגם כולל את שני המרכיבים האלה:

1. לפחות קורס תפ"ר (תיאוריה-פרקטיקה) אחד. קורס תפ"ר הוא קורס תיאורטי במקורו (פדגוגי או דיסציפלינרי) שיהיה בו, לאחר שייבנה מחדש, חיבור בין התאוריה למעשה. רכיבי קורס התפ"ר הם:

- רכיב תיאורטי שכולל מפגשי למידה עם המרצה (סינכרוניים או א-סינכרוניים).

- רכיב התנסותי שישמש לתרגול ולביצוע מטלות יישומיות בזיקה לקורס על-פי הנחיית המרצה. ההתנסויות יהיו באחריות המרצה מהמוסד המכשיר ובליוי שלו, והן לא בהכרח יתרחשו בכיתה של מורה המכשירה. המרצה יידרש, כחלק מכך, לבקר בכל שבוע במוסד חינוכי אחר בו מתנסות חלק מהסטודנטיות בקורס. לפירוט עקרונות לפיתוח קורסי תפ"ר, ראו נספח 1 למסמך זה.

2. מיצוב בית הספר **כבית ספר חוקר** – בית ספר שתקיים בו **קהילה מקצועית לומדת**, שתתמודד בעשייה הבית-ספרית ובהתפתחות מיטבית של צוותי ההוראה והחינוך. בקהילה ישתתפו מורות מכלל צוות בית הספר והמנחה תהיה מטעם המוסד המכשיר (עדיפות לבעלת תואר שלישי, עם ניסיון בהובלת תהליכים בית ספריים). תחומי העיסוק של הקהילה יהיו קשורים לעשייה החינוכית/פדגוגית בבית הספר ועבודתה תהיה באמצעות מתודת "חקר הפרקטיקה": חקר ייצוגים, למידה משותפת, העמקה, פרשנות, התנסות ושיפור. מפגשי הקהילה יהיו סדורים ויערכו במהלך כל שנת הלימודים.

שימו לב, דגם "עמיתי אקדמיה" מכיל בהכרח את דגם "קהילת אקדמיה-כיתה". אי לכך, תתקיימנה בו שתי קהילות:

- קהילת אקדמיה-כיתה – נועדה לסטודנטיות ולמורות המכשירות.
  - קהילת בית ספר חוקר – נועדה למורות מתוך **כלל** צוות בית הספר (ללא סטודנטיות).
- צירוף בית ספר חדש לתוכנית "עמיתי אקדמיה" יעשה בהתאם לתבחינים כפי שפורסמו בקול הקורא "מוסדות חינוך (בתי ספר מורשי התנסות)".

ביישום **דגם "עמיתי אקדמיה"** יתקיימו התבחינים של הדגמים: "אקדמיה-כיתה" ו"קהילת אקדמיה-כיתה" ובנוסף התבחינים הבאים:

1. יש לציין במסגרת המענה לקול הקורא את שם הקורס (או הקורסים) ואת השינוי המוצע בהם, על פי הקריטריונים לקורסי תפ"ר והעקרונות המתוארים בנספח למסמך זה.
2. קיום קהילה מקצועית לומדת (נוסף על קהילת אקדמיה-כיתה) המורכבת ממורות מתוך צוות בית הספר בהובלה של מנחה מטעם המוסד המכשיר (כאמור, קהילה זו תהיה בנוסף לקהילות אקדמיה-כיתה). למפגשי הקהילה יוקצו שעה שבועית, או שתיים אחת לשבועיים, במועד קבוע בסיום יום הלימודים במוסד החינוכי (סך הכול: 30 שעות). המפגשים יתקיימו במתכונת פנים-אל-פנים בהיקף שלא יפחת מ-70% מהמקרים.
3. מינימום 10 סטודנטים בכל בית ספר.
4. יש ללוות את היישום של בית הספר החוקר באמצעות מחקר הערכה מקצועי. דוח הביניים יכלול תיאור מפורט של המחקר, כולל תיאור של תוצאות ביניים שיתקבלו עד לאותו שלב.

6. פיתוח מקצועי במסגרת הדגמים השונים

זה שנים שרווחת הדעה בקרב מומחים כי התנסות קלינית רחבה מהווה מרכיב מהותי ועיקרי בהכשרת פרחי ההוראה. במדינות רבות ברחבי העולם, קיימת דרישה למנות מורה או גננת מתוך המוסד החינוכי שתחנך את פרח ההוראה בהתנסות. זו גם הדרישה בתוכנית אקדמיה-כיתה.

משימת החניכה היא משימה מורכבת ומאתגרת וטומנת בחובה אחריות כבדת משקל, שכן לאיכות החניכה השפעה מכרעת על הצלחת ההכשרה של הסטודנטים. באנלוגיה לעולם הספורט - האם כל ספורטאי מצטיין ועטור פרסים יהיה בהכרח גם מאמן מוצלח? מסתבר שלא. באופן דומה, ההנחה כי מורה או גנת מנוסה תהיה גם מורה או גנת מכשירה איכותית, שגויה מיסודה. למעשה, נדרשת הכשרה מקצועית ולמידה כדי שמורה מנוסה תתפקד כמורה מכשירה מקצועית. כשלב ראשון, חשוב לפתח מודעות בקרב המורות המכשירות לגבי הנפרדות וההבחנה שבין שני התפקידים שהן נושאות: הן בראש ובראשונה מורות בעצמן ומתוקף כך יש להן מומחיות בפדגוגיה ובהוראה ובנוסף הן עוסקות בהכשרת מורים ומתוקף כך נדרשות להפעיל מיומנויות של חניכה והדרכה. בשנים הראשונות של תוכנית אקדמיה-כיתה, מוסדות ההכשרה קיימו תהליכי פיתוח מקצועי לכל המורות/הגננות המכשירות בשנתיים הראשונות לתפקידן כמכשירות. תהליכים אלו, קיימים גם כיום אולם הם נשחקו ויש רבות שאינן לוקחות חלק בפיתוח מקצועי כלשהו. לאחר חשיבה מחודשת שקיימו, ובשל החשיבות שאנו רואים בהתפתחות מקצועית מתמשכת לאורך השנים (Life Long Learning), הגדרנו את התהליכים שלהלן:

תהליך 1: "מעגל למידה"

קהל היעד: מורות/גננות מכשירות בשנתן הראשונה/השנייה לתפקידן זה, במוסדות חינוך שבהם מונהג דגם אקדמיה-כיתה.

המעגל ישמש מקום לדיונים, ללמידה ולהעמקה בנושאים שרלוונטיים למורות/לגננות בתהליך חניכת הסטודנטים והסטודנטיות. את המעגל תוביל מובילה אקדמית או דמות רלוונטית אחרת מטעם המוסד המכשיר. מעגלי הלמידה יתקיימו בהיקף של 30 שעות שנתיות ובמפגשים שרובם (לפחות 70%) יהיו במתכונת פנים אל פנים. התכנים יקבעו בהתאם לאחת האפשרויות שמפורטות להלן:

- שילוב של חומרים שפותחו באופן ייעודי במו"פ התנסות בהוראה (ראו נספח 2). כל החומרים הללו עוסקים במיומנויות ובהמשגות שהן בליבת העשייה של המורה/הגנת המכשירה. החומרים מתאימים להיקף של 15 שעות. מובילי מעגל למידה שיכללו חומרים אלה כחלק מהסילבוס, במלואם או חלקם, יזכו להדרכה עליהם ולליווי על ידי צוות מו"פ התנסות בהוראה.
- מוסדות הכשרה שירצו בכך יוכלו לבנות סילבוס מלא באופן עצמאי ולשלוח לאישור יחד עם המענה לקול הקורא.
- אפשר להיעזר בסילבוס שפותח עבור קורס משותף למורים מכשירים, חונכים ומלווים.

תהליך 2: קהילות "אקדמיה-כיתה"

קהל היעד: מורות/גננות מכשירות במוסדות שבהם מונהגים דגם "קהילת אקדמיה-כיתה" או דגם "עמיתי אקדמיה".

במוסדות אלה המורות/הגננות המכשירות לוקחות חלק בקהילת אקדמיה-כיתה. במסגרת זו מצופה ממובילות הקהילות לעסוק בפיתוח מיומנויות ההדרכה והחניכה של המורות/הגננות כמכשירות מורים.

תהליך 3: מעבדות שינוי

מעבדות השינוי הן משני סוגים:

1. מעבדה ארצית יוצרת ידע

קהל היעד: צוותים מקצועיים ממוסדות ההכשרה ו/או ממוסדות החינוך, בהתאם להגדרות שיפורסמו בקולות קוראים ייעודיים.

המעבדות הארציות נועדו לקדם תהליכי פיתוח והטמעה של חומרים פדגוגיים הרלוונטיים להתנסות הקלינית של פרחי ההוראה, ושיש בהם צורך. את המעבדות יוביל צוות מו"פ התנסות בהוראה. המעבדות יתקיימו בהיקף של 30 שעות שנתיות ובמפגשים שרובם יתקיימו פנים-אל-פנים. הצעה להצטרף למעבדת שינוי ומטרותיה הייחודיות יפורסמו בקול קורא ייעודי.

2. מעבדת "ספירלה" (מעבדות פנימיות במוסדות ההכשרה) –

קהל היעד: מובילות אקדמיות (מד"פיות) או מרצים ממוסדות ההכשרה.

מוסד **מכשיר** יוכל להציע מעבדה משלו שתכלול 10-3 מד"פיות או מרצים. מעבדות אלו יקדמו תהליכים בנושאים הרלוונטיים להתנסות בהתאמה לצורך של המוסד, לתרבות הנהוגה בו ולאוכלוסיית הסטודנטיות הלומדות בו. המעבדות יתקיימו בהיקף של 30 שעות שנתיות ובמפגשים שרובם יתקיימו פנים-אל-פנים. הקמת מעבדות פנימיות תהיה ביוזמת מוסד ההכשרה ולאחר קבלת אישור ממשרד החינוך/מו"פ התנסות בהוראה. לחילופין, יתכנו מקרים שבהם מו"פ התנסות בהוראה יפרסם קולות קוראים להקמת מעבדות פנימיות. במעבדה פנימית ישתתף נציג מטעם מו"פ התנסות בהוראה. (ראו נספח 3 לגבי אופן הגשת הצעה למעבדת ספירלה)

תקצוב התוכנית:**הרכיבים המתוקצבים בדגם "אקדמיה-כיתה":**

הערות	עלות לשנה"ל	רכיב
	אין	נסיעות לסטודנט
לפי ערך שעת הוראה למכללה/ לאוניברסיטה. תוספת 2 ש"ש למובילה האקדמית במוסד המכשיר, לכל קבוצה של 10 סטודנטים המשתתפים בתוכנית, לפי ערך שעת הוראה למכללה/ לאוניברסיטה. החישוב הוא על פי 0.2 ש"ש לכל סטודנט המשתתף בתוכנית. תקצוב קבוצות שמספרן נמוך או גבוה מ-10 סטודנטים, יחושב עפ"י התחשיב של 0.2 ש"ש ללומד.	0.2 ש"ש לסטודנט	תגבור הדרכה פדגוגית
	500 ₪ לסטודנט	אחראית מינהלית

מורה/גננת מכשירה	6000 ₪ לסטודנט (עלות מעביד)	עד שני סטודנטים, שני סטודנטים 12,000 ₪ עלות מעביד. אם המוסד המכשיר נאלץ לפצל את שעות ההתנסות של הסטודנט בין שתי דיסציפלינות, ההתנסות חייבת להתקיים באותו מוסד חינוכי, כל מורה מכשירה תתקצב בסך 3,000 ₪ לשנה לסטודנט. בעבור תשלום זה תידרש כל מורה מכשירה לפגוש את הסטודנט למפגש חניכה בהיקף של שעה אחת לפחות במערכת השעות
מקשרת בית ספרית	500 ₪ לסטודנט	המקשרת הבית ספרית תקדיש שעה שבועית לטובת פגישות עם כלל הסטודנטים או פגישות אישיות. המקשרת יכולה בנוסף להיות מורה/גננת מכשירה של סטודנט אחד לכל היותר. מנהלת ביה"ס מנועה מלמלא תפקיד זה.
פיתוח מקצועי	500 ₪ לסטודנט	30 שעות שיינתנו על ידי המוסד המכשיר לקבוצה של 10 מורות ומעלה (מעגלי למידה). מורה מכשירה שטרם השתתפה בקורס מורים מכשירים-חונכים מחויבת בכך. במידת הצורך ובתיאום עם הממונה על ההתנסות באגף הכשרה אקדמית ניתן להשתמש בתקציב לטובת מימון השתתפות במעבדות הארציות והתוך מוסדיות.

הרכיבים המתוקצבים בדגם "אקדמיה-כיתה" בצירוף קורס תפ"ר:

רכיב	עלות לשנה"ל	הערות
נסיעות לסטודנט	אין	
תגבור הדרכה פדגוגית	0.1 ש"ש לסטודנט	לפי ערך שעת הוראה למכללה/ לאוניברסיטה. תוספת למובילה האקדמית במוסד המכשיר, לכל קבוצה של 10 סטודנטים המשתתפים בתוכנית, לפי ערך שעת הוראה למכללה/ לאוניברסיטה. החישוב הוא על פי 0.1 ש"ש לכל סטודנט המשתתף בתוכנית. תקצוב קבוצות שמספרן נמוך או גבוה מ-10 סטודנטים, יחושב עפ"י התחשיב של 0.1 ש"ש ללומד.
תגבור הוראה בשדה	0.1 ש"ש לסטודנט	תוספת למרצה במוסד המכשיר, לפי ערך שעת הוראה למכללה/ לאוניברסיטה. החישוב הוא על פי 0.1 ש"ש לכל סטודנט המשתתף בתוכנית.
אחראית מינהלית	500 ₪ לסטודנט	

מורה/גננת מכשירה	6000 ₪ לסטודנט (עלות מעביד)	עד שני סטודנטים, שני סטודנטים 12,000 ₪ עלות מעביד. אם המוסד המכשיר נאלץ לפצל את שעות ההתנסות של הסטודנט בין שתי דיסציפלינות, ההתנסות חייבת להתקיים באותו מוסד חינוכי, כל מורה מכשירה תתקצב בסך 3,000 ₪ לשנה לסטודנט. בעבור תשלום זה תידרש כל מורה מכשירה לפגוש את הסטודנט למפגש חניכה בהיקף של שעה אחת לפחות במערכת השעות
מקשרת בית ספרית	500 ₪ לסטודנט	המקשרת הבית ספרית תקדיש שעה שבועית לטובת פגישות עם כלל הסטודנטים או פגישות אישיות. המקשרת יכולה בנוסף להיות מורה/גננת מכשירה של סטודנט אחד לכל היותר. מנהלת ביה"ס מנועה מלמלא תפקיד זה.
פיתוח מקצועי	500 ₪ לסטודנט	30 שעות שיינתנו על ידי המוסד המכשיר לקבוצה של 10 מורים ומעלה. מורה מכשירה שטרם השתתפה בקורס מורים מכשירים-חונכים מחויב/ת בכך. במידת הצורך ובתיאום עם הממונה על ההתנסות באגף הכשרה אקדמית ניתן להשתמש בתקציב לטובת מימון השתתפות במעבדות הארציות והתוך מוסדיות.

הרכיבים המתוקצבים בדגם "קהילת אקדמיה-כיתה":

הערות	עלות לשנה"ל	רכיב
	אין	נסיעות לסטודנט
לפי ערך שעת הוראה למכללה/אוניברסיטה. החישוב הוא על פי 0.2 ש"ש לכל סטודנט המשתתף בתוכנית. תקצוב קבוצות שמספרן נמוך או גבוה מ-10 סטודנטים, יחושב עפ"י התחשיב של 0.2 ש"ש ללומד.	0.2 ש"ש לסטודנט	תגבור הדרכה פדגוגית
	500 ₪ לסטודנט	אחראית מינהלית
עד שני סטודנטים, שני סטודנטים 15,000 ₪ עלות מעביד. אם המוסד המכשיר נאלץ לפצל את שעות ההתנסות של הסטודנט בין שתי דיסציפלינות, ההתנסות חייבת להתקיים באותו מוסד חינוכי, כל מורה מכשירה תתקצב בסך 4,000 ₪ לשנה לסטודנט. בעבור תשלום זה תידרש כל מורה מכשירה לפגוש את הסטודנט	8000 ₪ לסטודנט (עלות מעביד)	מורה מכשירה / גננת מכשירה

למפגש חניכה בהיקף של שעה אחת לפחות במערכת השעות		
המקשרת הבית ספרית תקדיש שעה שבועית לטובת פגישות עם כלל הסטודנטים או פגישות אישיות. המקשרת יכולה בנוסף להיות מורה/גננת מכשירה של סטודנט אחד לכל היותר. מנהלת ביה"ס מנועה מלמלא תפקיד זה.	500 ₪ לסטודנט	מקשרת בית ספרית/מקשרת אשכול גנים
הפיתוח המקצועי יתקיים במסגרת קהילת "אקדמיה-כיתה", יחד עם הסטודנטיות המתכשרות והמורות המכשירות בהובלה משותפת של המובילה האקדמית ודמות מתוך בית הספר. במידת הצורך ובתיאום עם הממונה על ההתנסות באגף הכשרה אקדמית ניתן להשתמש בתקציב לטובת מימון השתתפות במעבדות הארציות והתוך מוסדיות <u>או</u> לטובת מחקר הערכה של הדגם (ראו בנספח 4 את המוקדים להערכה).	1500 ₪ לסטודנט	פיתוח מקצועי ומחקר

הרכיבים המתוקצבים בדגם "עמיתי אקדמיה":

הערות	עלות לשנה"ל	רכיב
	אין	נסיעות לסטודנט
לפי ערך שעת הוראה למכללה/אוניברסיטה. החישוב הוא על פי 0.2 ש"ש לכל סטודנט המשתתף בתוכנית. תקצוב קבוצות שמספרן נמוך או גבוה מ-10 סטודנטים, יחושב עפ"י התחשיב של 0.2 ש"ש ללומד.	0.2 ש"ש לסטודנט	תגבור הדרכה פדגוגית
לפי ערך שעת הוראה למכללה/אוניברסיטה. מיועד לתקצוב מרצים שיפתחו סילבוס הקושר את הקורס להתנסות, ולטובת הובלת הקהילה המקצועית הלומדת – מיצוב בית ספר חוקר . החישוב הוא על פי 0.2 ש"ש לכל סטודנט המשתתף בתוכנית.	0.2 ש"ש לסטודנט	תגבור הוראה בשדה
	500 ₪ לסטודנט	אחראית מינהלית
עד שני סטודנטים, שני סטודנטים 15,000 ₪ עלות מעביד. אם המוסד המכשיר נאלץ לפצל את שעות ההתנסות של הסטודנט בין שתי דיסציפלינות, ההתנסות חייבת להתקיים באותו מוסד חינוכי, כל מורה מכשירה תתוקצב בסך 4,000 ₪ לשנה לסטודנט. בעבור תשלום זה תידרש כל מורה מכשירה לפגוש את	8000 ₪ עלות מעביד	מורה מכשירה

הסטודנט למפגש חניכה בהיקף של שעה אחת לפחות במערכת השעות		
המקשרת הבית ספרית תקדיש שעה שבועית לטובת פגישות עם כלל הסטודנטים או פגישות אישיות. המקשרת תוכל לשמש בנוסף כמורה מכשירה של סטודנט אחד לכל היותר. מנהלת ביה"ס מנועה מלמלא תפקיד זה.	1000 ₪ לסטודנט	מקשרת בית ספרית
הפיתוח המקצועי יתקיים למורות המכשירות במסגרת קהילת אקדמיה כיתה בתוך בית הספר, יחד עם הסטודנטיות המתכשרות והמורות המכשירות בהובלה משותפת של המובילה האקדמית והמקשרת הבית ספרית. במידת הצורך ובתיאום עם הממונה על ההתנסות באגף הכשרה אקדמית ניתן להשתמש בתקציב לטובת מימון השתתפות במעבדות הארציות והתוך מוסדיות <u>או</u> לטובת מחקר הערכה של הדגם (ראו בנספח 4 את המוקדים להערכה).	1500 ₪ לסטודנט	פיתוח מקצועי ומחקר

בנוסף, ביחס לכל הדגמים :

1. התקציב לדגמים השונים הינו תוספתי, לכן האישור הוא לשנת לימודים אחת.
2. סכומים אלה כוללים עלות מעסיק וחייבים בתשלומי המיסים הנדרשים. יובהר כי שעות אלו של מורות/גננות מכשירות/מקשרות אינן מהוות חלק מהיקף משרת המורה/הגננת במשרד החינוך/בבעלות על בית הספר/גן הילדים.
3. התקצוב יועבר למוסדות ההכשרה. יובהר כי התקצוב יועבר למוסדות ההכשרה לצורך תשלום ישיר למורות/לגננות המכשירות ולמורות המקשרות בבית ספר או גננות המקשרות באשכול גנים. סכום זה כולל עלות מעסיק, וחייב בתשלומי המיסים הנדרשים. התשלום למורות המכשירות ולמורות המקשרות ייעשה ע"י מוסדות ההכשרה בלבד.
4. למען הסר ספק, יובהר כי המשרד יתקצב את מוסדות ההכשרה ולא יעביר במישרין תשלום למורים/לגננות, מאחר שאין קשרי עבודה מכל סוג שהוא בין המשרד ובין המורים/הגננות לצורך פעילות זו.
5. בנוסף לאמור, ניתן להגיש בקשה לתקצוב של רכז חקר הפרקטיקה בהיקף של 2 ש"ש בתיאום ואישור מראש של מנהלת אגף הכשרה אקדמית וקשרי מל"ג-ות"ת.

הנחיות כלליות לבקשת הקצאת תקציב :

1. המוסד המכשיר יגיש לידי רונית דגן, עד לתאריך **25/08/22** בקשה הכוללת:
  - א. מספר הסטודנטים המתחייבים להשתתף בתוכנית, בחלוקה על פי הדגמים השונים, המסלולים, התמחויות והיקף ההתנסות בשעות ובימים.
  - ב. מספר המובילים האקדמיים מהמוסד המכשיר שישתתפו בתוכנית, בחלוקה על פי הדגמים השונים, המסלולים והתמחויות.

- ג. סילבוס תוכנית הכשרה לפיתוח מקצועי של "המורים/הגננות המכשירים/ות".
 ד. התחייבות למנות ממונה על ההתנסות.
2. המוסדות המכשירים יפנו אל המחוזות לתאום התוכנית. המוסד המכשיר והמחוזות יגישו למינהל עו"ה הצעה משותפת, המאושרת ע"י מנהל המחוז, או מי מטעמו ונשיאת המוסד המכשיר, או מי מטעמו, שתכלול:
- א. פריסת מוסדות החינוך בהם תתקיים התוכנית, כולל סמל המוסד, ומספר הסטודנטים שישוּבצו בכל בית ספר/גן ילדים. בתי הספר/גני הילדים שישתתפו בתוכנית ייבחרו על פי מאפיינים שייקבעו במשותף עם המחוז כגון: איכות המורים המכשירים, כיתות עמוסות, יכולת בית ספר לספק מורים מכשירים לכל הסטודנטים ועוד.
- ב. פיתוח מקצועי בית-ספרי מאושר ע"י המחוז.
3. וועדה של מינהל עו"ה תבחן את כל ההצעות שהוגשו ע"י המוסדות כדלהלן:
- א. עמידה בתנאי הסף.
- ב. התקצוב יבוצע בהתאם למספר הסטודנטים בכל דגם ובכפוף להיקף התקצוב הכולל לתוכנית. הקצאת המכסות לכל דגם בנפרד תקבע בכל שנה, כפי שיפורסם בקול הקורא הנלווה מדי שנה למסמך התבחינים. תינתן קדימות לתקצוב דגמים מתקדמים של עמיתות, כדלהלן: 1. "עמיתי אקדמיה", 2. "קהילת אקדמיה-כיתה", 3. "אקדמיה כיתה".
- התאמה למסגרת התקציב, ככל שתידרש, תתבצע מהמכסות שהוקצו לדגם "קהילות אקדמיה כיתה".
- ג. דגם חישוב תקציב לכל בקשה, לפי המפורט בפרק "תקצוב התוכנית".
- ד. מינהל עו"ה יודיע לכל מוסד מכשיר שבקשתו לתקצוב אושרה, על היקף הקבוצות המאושרות לו, עפ"י תכניות/מסלולים/התמחויות והיקף התקציב המאושר.

דלית שטאובר
 המנהל הכללי

שירה שושני
 ס/בכירה לחשב

עו"ד שנית פינחסי-הראל
 ממונה תמיכות והתקשרויות

עדי קורסיה

ד"ר לילי רוסו

מנהל אגף אי' תקציב מינהל

מנהלת אגף הכשרה אקדמית וקשרי מ"ג ות"ת
עו"ה

סיגל אלה

מנהלת תחום בכיר תקציב והכשרה ומוכש"ר